

Előfizetési árak:

Helyben

Félévre 6 frt.

Három hónapra 3 „

Postán küldve:

Félévre 7 frt.

3 hónapra 3 „ 50 kr.

Egyes szám

10 kr.

DEBRECZEN.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI HIRLAP.

Megjelen hetenkint ötször, hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön, szombaton.

Előfizetési pénz s minden közlemény Főpacz Vecseyház földszint a szerkesztőséghez bérmentve küldendők.

Hirdetési díj:

Öt hasábos petit sorért 5 kr.

Nyiltéren megjeleendő közlemény 3 hasábos 15 kr. Hirdetményeket és előfizetéseket lapunk számára elfogad: Pest-Budán: Neumann-hirdetési irodája, Bécsben: Oppelik A. és Haasenstein et Vogler, Brauner I. G., Berlinben: Goldberger, Párisban: Haas-vas ügyvédsége.

Bélyegdíj:

minden bejtatásért külön 30 kr.

Előfizethető helyben: Telegdi K. Lajos és Csáthy Károly könyvkereskedésében s a szerkesztőségnél. — Egyébütt a postahivatalok utján.

Jön a vihar.

Minél közelebb jutunk az országgyűlési idényhez, annál nagyobb aggodalmunk azon fényes eredmények iránt, melyeknek előrevetett árnyéka, a törvényhatóságok rendezése kérdésében, ijesztget bennünket.

Ha a rendetlen elemek szabályozásáról van szó, melyek külön véve csak ártalmat okoztak, ott az eljárást méltán nevezik rendezésnek.

De, fájdalom!, a ma divó állambölcseleti szó-tárban rendezésnek nevezik azon műveletet is, mivel a jó rendet felbontják.

Napoleon rendezésnek vette az államcsinyt; s midőn az alkotmány védelmében elhullott polgárok szíve megszakadt, és síri csend állott be: kikialtották, a rend helyre állott, hogy a rendezés sikerrel végrehajtatt!

Spanyolországból hasonlóképen, minden nap veszünk távirati tudósítást, hogy a legyőzött polgárok leveretvén, csend állott a rendtelenség helyébe. Ott is a rendezés véres munkája foly. . .

Majd, ha az országgyűlési többségnek sikerül keresztülvinni, a központosítás elvei szerint, a törvényhatóságok megszabályozását, — midőn ezek nem lesznek egyebek, mint a ministeri rendeletek gyalog postái és expeditorai, — meglátjuk, mily önelégültséggel fogják hirdetni a rendezés dicső diadalát.

A törvényhatóságok, melyek egy része megfoghatlan közönyösséggel, tétlenül várja be a halálcsepést, majd csak akkor rémülnek meg a rendezéstől, mikor már — ki tudja, mennyi időre — le lesznek szorítva százados politikai életök gyakorlati pályárol.

Ha majd a királyi városokban királyi főpolgármester lesz az ur, ki osztogatja a hivatalokat, kit önző hizelgők raja vesz körül, hogy a szabad gazdálkodás mesterségének tudományát meghonosítsák, hogy az alkotmányos élet iránti érzéket megbénítsák; ha majd a szabad választás gyakorlatából kiütközve, kinevezett bírák önkénye alatt állanak; ha majd a megyék eldarabolva, széttagolva osztatnak be egy helyen a megye területei egyik részébe, másutt pedig a királyi városokhoz csatoltatnak; ha majd a királyi városok nagy része a megyékbe kebeleztetik; ha majd ez a szép Bach-Schmerlingféle rendezés újból végrehajtatik: akkor lesz aztán érzékeny a csapásra mindenki, aki az alkotmányos életet megszokta, az azt alkotó elemek akarata s véleménye kifolyásának tekinteni.

Ha majd nem türetek más közszellem nyilatkozata, mint ami a központosító kormányhatalom hivatalosából kegyelmesen ereszkedik le a hivatalos sajtó csendes szárnyain: akkor óhajtja vissza mindenki a törvényhatóságok által kifejtett közszellem áldásait. . .

Ugy látszik, mintha végzettszerűleg kellene bekövetkezni azon csapásnak, mely az alkotmány védbástyái életfáját tönkreteszti: alig van nesz, alig van mozgalom, a vihar elhárítására.

Gyülekeznek a zárdák eltörlése, a katolikus önkormányzat, a munkás osztály kérdései tárgyában ezerek, meg ezerek, petitiók készítésére.

De, a törvényhatóságok élete megmentésére — a bihari határozaton kívül — nincs erőlyes, együttes vállalkozás.

Nem lehet az országgyűlési ellenzék iránti

bizalmat oly tulságba vinni, hogy mindent a baloldali képviselőkre hagyjunk, kik sisifusi munkával birkóznak éveken keresztül, sikertelenül.

Tenni kellene mindenik törvényhatóságnak külön, saját kebelében, a népek felvilágosítása mellett, népgyűlési értekezletekben; tenni kellene a törvényhatóságoknak és az összes polgárságnak általános, országos értekezletekben, a központosításra minden áron törekvő elemek ellensúlyozására! —

Vagy tán a törvényhatóságok némely bírói tagjai — kik egy részét teszik a közgyűlésnek, — öntudatosan vonulnak vissza a kezdeményezéstől és közreműködéstől, nehogy a reményök szerint csakugyan bekövetkező törvényszéki rendezés alkalmával, mint a ministeri kegyből kiesettek, mellőzessenek? És az ő semleges, közönyös magaviseletük gyakorolna teszesztő, zsidbasztó hatást a közgazdászati közegekre, — és mindnyájok viselete ismét a bizottmányi és közgyűlési tagokra?

Hát az alkotmányra letett eskü, hát az alkotmányosság védbástyáinak szemök láttára megsemmisülése iránti roppant felelősség nem bir hatást gyakorolni rájuk?!

Segíts magadon: isten is úgy segít! Ezen gyakorlati igazság éleszsze fel a tétlenül maradt törvényhatósági életet.

Mindegyik törvényhatóság, kivált a királyi városok ébredjenek életre, hogy drága kincsöktől védtelenül meg ne fosztassanak.

Támogassák az ellenzék törekvéseit, közgyűlési határozatok, népgyűlési nyilatkozatok által, addig, míg lehet; mert ha a törvény meghozatik, alkotmányos elvek szerint tisztelni kellvén azt, százszoros erőbe és időbe kerül annak megváltoztatása.

Törvényhatósági országos értekezlet még sokat segíthetne a dolgon.

Ezt indítványozhatja akármelyik megye, kerület, vagy királyi város.

Megtartathatik az Pesten, vagy éppen Debreczenben.

Még van idő.

A költségvetés feletti viták ugyanis hosszasan tartanak. . .

Az idő: pénz.

Az idő felhasználása életkérdés.

Mert jön a vihar! —

Ujdonságok.

— Az adóvégrehajtás, hogy csakugyan foganatosított volna városunkban, nem hallottunk rá esetet. Nincs is szükség rá, mert az adópénztárnál oly nagy a tolongás még most is, hogy alig győzik szedni a pénzt; s mindenesetre jellemző dolog, ha a pénzzavarok mellett még azt is tekintetbe vesszük, hogy városunkban az idén legfeljebb féltermés volt.

— Hivatalvágy. Ugy hallik, hogy a debreczeni törvényszéki állomásokra — melyek majdan kinevezés utján töltetnének be — eddigel is százat haladó folyamodvány adatott be az igazságügyminiszteriumhoz. Lehet gondolni, hogy mily mérvben fog az ily kérvények száma szaporodni, ha csőd nyitattik az állomásokra; mert mégis csak azt kell hinnünk, hogy a miniszter csak úgy fülbesugás utján nem fog tenni kinevezéseket.

— A cserép- és téglaszükséglet kielégítésére sem a városi, sem a magán gyárak nem képesek; a mi egyfelől örvendetes annyiban, hogy sok az építkezés, másfelől elszomorító, mert azon városi rendszabályt, hogy náddal s más könnyen éghető anyaggal nem szabad az épületeket fedezni, alig lehet szigorúan

keresztül vinni. — Azért is óhajtandó volna a közönség érdekében, ha a már magán vállalkozók által állíttatni szándékolt gőztéglagyár mielőbb létrejönne. Azt hisszük, hogy a városi előjáróság, mely a gőztéglagyárnak kért helyiség átengedése tárgyában kedvezőtlen végzést hozott (azon indokból, hogy a város birtokából, elidegeníteni semmit sem szabad) a közszükség szempontjából más irányban fogna eljárni; mert azon nehány hold föld, melyet ama célra átengedne, ugy is közhaszonra fogna szolgálni.

— Főiskolai ifjuságunk nemes célú egyletei közül már a tűzoltó társulat és az énekkar megalakított. A tűzoltókra ez iskolai év nem lennd kedvező, a mennyiben a városon szertesztet lakván. sok időbe fog kerülni, míg magukat annyira összeszedhetik, hogy egyesült erővel működhessenek. Na de a tűzvéru fiatalág ismert buzgalma, majd fog segíteni ez akadályokon.

— Egy francia születésű nyelvmester, ki egy előkelő család fiaival jött városunkba, kész mérsékelt díjazás mellett a francia nyelvből órát adni. Ajánljuk a szülők és az ifjuság figyelmébe. Értekezhetni vele N.-Péterfia 810. sz. a.

— A Hortobágy legelő helyszínelése illetőleg lejtmerése, mi a városi hatóság által e pusztának csatorna általi öntözötése érdekében elrendeltetett, befejezetett. Azonban fájdalom nem vezetett a kívánt eredményre, mert a Tisza medre majdnem két öllel alantabb a csatornánál használni akart Árkus mérénél, így tehát ennek csatorna képeni alkalmazhatása physical okokból lehetetlen. A mint halljuk egy másnégy csatornarendszer alkalmazásának lehetősége felett egy kiküldött bizottság kebelében már folynak a tárgyalások, s óhajtjuk, hogy azok minél előbb a kívánt eredményre vezessenek, hogy azon roppant kiterjedésű legelő minél előbb öntözethetvén, a város gazdaközönsége annak nagyvalahára hasznát vehesse.

— Tevékeny könyvárusunk Telegdy Lajos, életre való vállalkozási szellemének kitünő jelét adta Europa magyar iskolai térképének már lapunkban is dicsérettel említett kiadása által. Ez iskolai térkép majdnem minden iskolában országsszerte elől fogadva, s a megrendelések oly tömegesen érkeznek az iskolai év kezdete alkalmából az ország minden részéből, hogy alig győznek eleget tenni. Csak Pestre egy némely könyvárus 100 dbnál többet megrendelt. Örömmel regisztráljuk a városunkban történt ily sikerült vállalatokat, s azt hisszük, hogy az elért siker biztatásul szolgál Telegdy urnak arra nézve, hogy kiadói munkásságát ez irányban tovább folytassa.

— Comfort és csinoság a jó kiszolgálattal mellett főleg az a mi a szállodáknak és kávéházi helyiségeknek minél több látogatót szerez. A minap említettük már, hogy tevékeny hotelier-nk Frohner B. mily csinosan újította meg éttermét és kávéházi helyiségeit, s hogy a Fehérlő sok tekintetben a fővárosi szállodákkal versenyezhetik. Hogy azonban a Bika, városunk másik első rangú szállodája se maradjon hátra, arról annak bérloje Fehér H. ur a mint látjuk gondoskodni igyekszik; épen most van renoválás alatt a kávéházi helyiség, s az igen diszsesen újra festetik, s a tekeasztalok is egészen megjavítottak. A midőn a közönség iránti e figyelmes gondoskodást megemlítjük, figyelmeztetjük Fehér urat valamire, a mit még szállodájában nélkülözünk, a szoba táviradát értjük itt, mert azon azok a sinóron rángatott számok, melyek soha nem az illető szoba számját mutatják, nem felelnek meg a „Bika” jó hírének.

— Lapunk mai számához van melékelve, a Bécsben f. évi okt. 17-től megjelenő „Tagess Presse” — Napi sajtó — politikai napi lap előfizetési felhívása. E lap reggel 1 1/2 — 2 iven, este 1/2 iven jelen meg, s a napi eseményeken, s politikai mozzanatokon kívül a legjelesebb német íróktól fog a tárczában regényeket kölneni. A lap iránya határozottan szabad-elvű leend. Ajánljuk mindazok figyelmébe, kik a német hírlapirodalmat is figyelemmel kísérik. Előfizetési ár: egész évre 20 frt, félévre 10 frt, évnegyedre 5 frt, Előfizethetni Debreczenben ifj. Csáthy Károly könyvkereskedésében.

— Könyvárusaink panaszkodnak, hogy az egytetemes protest.tanügyi bizottság által kiadott

Árvaifele A. B. C. már rég elfogyott, s ujonnan meg nem nyomtatják, s ugy helybeli mint vidéki iskoláinkban ez van még mindig elfogadva tankönyvül. Tessék tehát vagy gondoskodni arról, hogy kellő készlet legyen a használatban levő tankönyvből, vagy pedig utasítsanak az illető tanítók más A. B. C.-nek használására.

Felhívjuk hirdetésli rovatunkra egy a helybeli, mint vidéki és fővárosi hirdető közönség figyelmét. Lapunk egyike a vidéken legtöbb példányban nyomott és kiadott lapoknak, s mint ilyen, hirdetések közlésére igen alkalmas. Hirdetési díjaink jutányosra szabvák, s nagyobb megrendeléseknél tetemes leengedéssel szolgálunk. A „Debreczen” kiadó hivatala.

Kutassy könyvmdája, melyben Tegdy Lajos a fentemlített térképet is készítetté, valóban díszre válik városunknak, mert aligha kapnak a pesti könyvmdák az országból annyi megrendelést mint az. A kártya gyárnak, mely ezzel össze kötve van, a pesti kártyagyár-consortium számára történni akart megvásárlásából, semmi nem lett.

Színházi szemle.

(*) Szerdán, október 13-én adatott: Nabugodonosor, nagy opera 1 szakaszban. Irta Salera, zenéjét szerző Verdi; fordította Egressi Béni. A mint a színlap jelenté Abigail szerepében Dalmoki Konti Fáni utóljára lépett ezuttal színpadunkra. Nem tudunk megbarátkozni sehogy sem azon eszmével, hogy e kedves dráma énekesnőt el kell vesztünknek. Az ő távozásával új támad az operánál, még pedig oly észrevehető úr, melyre a közönség, csak aggodalommal gondolhat. Vendégszereplési a nevezett énekesnőnek, felejthetetlen emléket hagynak előttünk, mely míg egy részről szíves rokonszenvünket biztosítja számára, más részről óhajunkat szítja fel, hogy amaz érintett üresség, újból megjelenésével mielőbb és pedig állandóan betöltessék. Volt alkalmunk, már ez óhajításunkat tolmácsolni, de azt hiszük, hogy nem követünk el hibát, ha e tekintetben ismétlésbe is esünk. Az előadás összességében; Mezei (Nabugodonosor) Philipovics (Zacharias) jól énekeltek. Megyesi Nándorhoz, mint karnagyhoz is van néhány szavunk. Jól tudjuk mi azt, ha a zenekar valamelyik tagja hamis hangot fog hangszerén, hogy a szakértő zenész füleit sérti, de ő legalább, mint a dalmi vezetője, folytatja el e tévésztés feletti boszankodását, mert a palástolatan kifakadás rontja a közönség illúzióját. Mi ezzel nem azt akarjuk mondani, a miszerint a zenekarnak hamisan is „szabad” játszani, hanem azt, hogy ha már hiba történt, ne legyen a közönség is mintegy figyelmeztetve, mely körülmény mindenesetre visszahatást szül. Végül pedig a nagy kórus jelenet alkalmával használt hátsó függönyre kockázatunk egy szerény kérdést: „hol rongálódott az meg annyira.” — Talán jó volna ujonnan befestetni, mert ily állapotban, bizony nagyon sérti a közönség elkényeztetett szemét.

Fővárosi értesítő.

Somsich a minisztertanácsban a n. Legközelebbi kedden Somsich a minisztertanácsban jelen volt; azt mondják ugyan, hogy csak az ország-

TÁRCZA.

A bouloirei mérgekverőnők.

Ember emlékezet óta nem volt oly felindulásban a franciaországi Sarthe megye és annak fővárosa L'Mans, mint a múlt hó azon napjain, a melyeken Miard Mária és Dupin Anna mérgekverőnők főre tárgyalattott. Már a tárgyalás kezdete előtt borzadállyal tölték el a hallgatóságot, a törvényszéki terem asztalán levő ládák, melyekben a megmérgeztettek csontporai, s más egyéb megvizsgált részei voltak.

Tompá moraj futá át a termet, a mint a két vádlott a vádlottak padjára vezettetik. Miard Mária, az egyik mérgekverőnő a jómódu bérlőnőnek öltözetében jelen meg. 39 éves, de alig tartanak 35-nek, nagy, erős jól kitermett, haja gesztenyeszínű, arca még mindig elég szép, barátságos.

A mennyire megnyerő az első vádlott külseje, ép annyira visszataszító, undort gerjesztő a másik vádlott Dupin Annáé, ki bár még csak 47 éves, de mégis legalább 60 éves banyának néz ki. Pofacsontjai ki vannak düllede, arczsine veres, szalonnás, szürke szemei szuró, nyugtalan tekintettel bírnak, s egész kinézése ellenszenvet kelt. De halljuk az esetet, a mint az a vádiratban kifejtve van:

1865 febr. 5-én, hirtelen rövid betegség után meghalt a bouloirei vendéglős Janvier Szaniszló. Ezután félév múlva, ugyancsak rövid betegség után ugyanazon helységben Montaron özvegnő is hirtelen elhalt: Az első férje, a második anyja volt az egyik vádlott nőnek Miard Máriaé. Ugyanaz évben sept. 6-án és okt. 24-én hirtelen elhaltak még Bouloireban Debonneau Louis és Dupin Leopold, a másik vádlottak Dupin Annának fia és apósa. Dupin Anna szolgálatban állott Miard Máriaé. Mind a négy nevezett személy hasonló körülmények mellett halt meg, bár koruk és testalkatásukra nézve igen különböztek egymástól.

Terjedt a sötét hír szájról szájra, hogy itt valami gonosz tetteket kellett elkövetetni; de daczára ennek, a törvényhatóság még nem talált elegendő okot, hogy

gyűlés megnyitása feletti tanácskozmány bevégeztéig volt ott; azonban sokan összekötésbe hozzák e tényt az ő belügyminiszterségi jelöltségével.

* A n d r á s s y gróf mint a „P. L.” értesül, nem vesz részt a király keleti útjában, mert ideje az összeülő országgyűlés által nagyon igénybe lesz véve.

* A kereskedelmi miniszter az ipartörvényjavaslaton lényeges módosításokat tett és csak így módosítva fogja azt az országgyűlés elé terjeszteni.

* I f j. D u m a s Sándor néhány nap alatt Pestre érkezik. Párisi tudósítások szerint néhány napig fog ott időzni; kíséretében a párisi demi-monde néhány kiváló tagja lesz, kik nélküle nem akartak hon maradni, és — Suezig kísérik blazirt bálványukat.

* A z e r s z é b e t t é r i fabódében most Gallmayer k. a. vendégszerepel. Mindenik estéért, melyen fellép, négyszáz forintot fizet neki az igazgatóság.

* A P e s t e n tervezett boulevard érdekében a terézfővárosnak ama része, mely a gyárteza, kerepesi ut és állam-vasut közt esik, Halácsy mérnök által már felmérte.

* A z állatkertben múlt vasárnap délután szép közönség részvétel mellett ment végbe valami 50 db állat kisorsolása. Minden belépti jegy mellé egy sorsjegy adatott díj nélkül. Elkelt mintegy 2000 sorsjegy.

* A „Chantreide l'Océan” külföldi társaság ügynöksége Budaváros polgármesteréhez levelet intézett, melyben ajánlja magát, hogy a községnek hajlandó lenne a társaság saját költségén a vízvezetést eszközölni, egyszerűsöd erre nézve engedélyt kért a helyiségnek előleges tanulmányozására. A polgármester ez ajánlatot legközelebb a tanács elé terjeszti.

* A b e l ű g y m i n i s z t é r i u m körendeletet intézett valamennyi törvényhatósághoz a keletre vándorló s a kerítők hálóiba kerülő magyarországi nőszemélyek ügyében, melyszerint a hatóságoknak kötelességükké tétetik, hogy a szolgálatkereső fiatal leányoknak utlevelet keletre ne adjanak s ez iránti kérelmüket fel se terjeszszék. Minthogy a nők többnyire kerítők által csábítottak, a hatóságnak kötelessége kinyomozni, nem ily csábító által beszéltek-e rá a külföldre való utazásra. Az ily kerítők feljelentői kiváságukra 40 ft-nyi jutalomban részesülnek; a kézrekerült kerítők pedig 300 ftig terjedő bírsággal, vagy 3 havi fogsággal büntetendők; ha külföldiek, az országból kiutasítandók.

— U j p e s t e n f. hó 12-én este Beniczky Gyula és Jókai Mór tiszteletére, kik a pest-váci országot ügyében oly ernyedetlen buzgalommal fáradoztak, — fényes banketet rendeztek. A nagy számmal jelen volt gyárosok és kereskedők, nagybárá jobboldaliak, ropant lelkesedéssel fogadták hazánk e két jeles férfiat. Jelen volt Horn is, ki a banket rendezői által szintén nagy tiszteletben részesült.

— H e c k e n a s t Gusztáv — hír szerint egy szatirikus lapot szándékozik legközelebb kiadni, baloldali szellemben. Óhajta várjuk. Csak hadd esépelje a szalmát, majd úgy hull a sok polyva!

ezeket szigorúan nyomozza. Csak négy év múlva vette kezébe a bírság ezen ügyet. Ez idő alatt ugyanis a következőknek jutottak tudomására: Montaron Mária csak 17 éves volt, a midőn szülei erőltetése folytán Janvierhez, bár azt ki nem alhatta, férjhez ment.

Janvier tisztességes családból volt, s öt magát is mindenki becsülte, bár jellemében volt valami bizarr és durva, 1858-ban a házaspár Bouloireba költözött. Janvier postafutár volt Bouloire és Conneré közt, neje pedig a „Három király”-hoz czimzett fogadót vezette.

Azon sokszoros csábításoknak, melyeknek az élénk fiatal vendéglősnő kitéve volt, annival kevésbé állott ellent, mert férje, ki ennek szelét vette, néha bántalmazta. E folytán engesztelhetetlen gyűlölségre gerjedt férje ellen, s rossz sorsa épen ekkor vezette hozzá Dupin Annát.

Dupin Anna, egy részeges kerítőnő, lopás miatt már kétszer volt büntetve. Két, házasságon kívüli gyermeke is volt. Az ily előéletű aszony, előbb napszámosnő lett Miard Máriaé. aztán megbizottja, s nem sokára korlátlan hatalmat gyakorolt felette. A vendéglősnét férje egy napon megverte; e bántalmazás folytán keservesen sirt, s Dupin Anna vigasztalva közeledett hozzá. s a vizsgálatások közt először hozta azon gondolatra, hogy mindezen bántalmazásokat nem tartozik túrni, mert férjétől, ha azt megmérgezi megszabadulhat.

Miard Mária nem utasította vissza e gonosz tanácsot, hanem gyengéd kézszerítással adta férje megmérgezéséhez beleegyezését. De a dologról nem is beszélgettek többet. Elég volt a gonosz Dupin Annának ennyi is. Jókora menyiségű arsenicumot — mirenyt szerzett egy szerkovácstól. — De a hirteleni halál feltűnést okozhatott volna. Elhatározta tehát, hogy Janvieret előbb körös-bogár porral teszi beteggé, s azzal behintette a salátát, s azt Janviernek saját neje találta elébe. Janvier ettől rosszullett, s egész éjen át fetrengett ágyában folytonos hányások és szörnyű fájdalmak közt. Doktor Leblaye elhivatott a beteghez. No ez egyszer még megmenekült Janvier a haláltól. De most már meg volt érlelve arra, hogy mirenyvel megmérgeztessék.

A vendéglősnő hű szolgálója bele vegyítette az ételkebe a mirenyt, s a megmérgezett ételkeket a hűtlennő maga rakta férje elébe, s hogy azok színe gyanut ne

Belföld.

* * * E g y g y ö m r ő i 20 éves esinos ifju jelentkezett a napokban Pestmegye alispánjánál, kit az üldöző lelkiismeret vonzott oda apjának legyilkolása miatt. Régen tartott már a zenébona köztök, mivel az öreg nem igen józan életet élt, most a fiu meggondolatlan dühében agyon lötte apját, s hogy haláláról csakugyan meggyőződjek, baltával is összeverte fejét, mely — lehet — épen az apai gondoktól öszült meg.

* * * H a z á n k főiskoláiban nélkülözhetlenné vált mai nap már a gyorsírszat. Örömmel jegyezzük fal azért a máramaros-szigeti és eperjesi tanodák e tekintetben előhaladását. Váradí G. képviselő buzgalma folytán Balogh A. orsz. gyorsíró a szigeti ifjuságot megismerteté művészetével, sőt egy tanár, teljesen magáévá tévén e gyakorlatilag nagy hasznu tanulmányt, abból ezután rendes oktatást ad. Eperjesen hasonló sikert aratott Mossánszky Győző tanítása. Csak Debreczenről nem gosdoskodik senki, pedig ez a szabad tanulás elváthatlan segédeszköze volna!

* * * A v á r a d - k o l o z s v á r i vasútvonal munkálataival nagyban haladnak előre, a Körösön át Váradnál már elkészült a nagy hid, hasonlóképen a nagy-révi hid is nem sokára kész leend; az alagutak (Tunnel) serény munkásai gyorsan dolgoznak, s bár kétfelől kezdtek szakgatni az óriási sziklákat, mégis reménylik, hogy irányt nem tévesztve fognak összejönni. Mi, kik nem rég szerencsések valánk e vonal építését egész Erdélyig látni, bizton mondhatjuk, hogy ez utvonaleg lesz hazánkban a legregényesebbek közül; és hirlik, hogy a jövő év 1-ső napján már megfog nyitni.

* * * V á c z k ö z e l e b e n f. hó 11-én a mozdony kisiklott utjáról, néhány utas könnyű sebet kapott, s a vonat 3 óráig késett.

* * * B a j a mellett f. hó 10 és 11-ik közti éjjel a „Ferd. Max” gőzös egy jelzőlőpbe ütközött és két kabint áttört, de szerencsére emberélet nem esett áldozatul.

* * * A c a t t a r ó i kerületben nagy zavargás volt az ujonczozás alkalmával, a nép határozottan megtagadta az engedelmességet, minek véres összeütközés lett következménye, egy főhadnagyot, az Albrecht gyalogezredéből, megsebesítve elfogtak és megölték, s a lázadó nép még az élettelen hullát is csak nagy fenyegetődzésre adta ki. Tizenegy megsebesült, kettőt az óta nem találunk. Katonatisztek küldettek aztán a törvény megértetésére.

* * * A z a j z o n i kerület román fiatalága „páratlan” vitéz lehet a maga nemében, félreismerhetetlen jelét adta ennek a közelebbi sorozáskor: midőn a vizsgáló bizottság előtt épen kettő jelent meg közülük; a cigányok is vettek maguknak bátorságot előállani — négyen. A magyar fiukból egyszem hiányzott.

* * * N e h á n y f a l u segédtanítójának fizetését számlálja el a „Hon,” melyek 30 ftól 84-ig terjednek évenként. Huszonegy segédtanító kap egy évben 1450 ftot! A hol ennyiből meglehet élni — gondolhatnók — ott nem szoktak enni és ruházkodni. Hát azt ki himélt, hogy egy derék szepesi városban a pap jövedelme évenként 200 ft, egy akad. és külföldön is tanult leánytanítónak pedig egy évre 60 ftot fizetnek. Már most tessék kiszámítani, hány évvel kellene tovább élni ezen uri em-

keltsen, a gyertyát azon ürügy alatt, hogy szemét bántja, egy félrész eső asztalra helyezte. Ez 1864 jan. 31-én történt. Janvier nem kelt fel többet a betegágyból; de oly erős testalkattal bírt, hogy a legszörnyűbb fájdalmak daczára, még febr. 2-án is élt. Ez egy kissé hosszasanak tetszett a két aszonyi hyána előtt; a vendéglősnő látszólagosan Calaisba clutazott, s ez idő alatt Dupin Anna még erősebb adag mirenyt adott be a betegnek, mint először.

A fájdalmak oly szörnyűek voltak, hogy az előhívott orvos Jumet beves cholera rohamnak gondolta azokat tulajdoníthatni. Február 5-én még mindig élt Janvier; fivére Ferdinand megakarta őt látogatni, de ezt a kedves sógornó nem neki, sem senkimásnak különböző ürügyek alatt meg nem engedte. Este 6 órakor Janvier egy szivszakgató kiáltást hallatott, s Dupin karjába rogyott... megszűnt élni. Sem egy rokon, sem egy ismerős nem juthatott hozzá a holttest látásához, sőt még a temetés is oly rendkívüli időben történt, hogy a rokonok közül egy sem jelent meg azon.

Mindjárt Janvier halála után a legszemtelenebb, legdurvább és legkiméletlenebb módon kezdte Dupin Anna czinkosa ellenében a mérgezés szörnyű titkát kiszámányolni. A mire csak szükségé lehetett, azt kiereszkolta tőle, leginkább azonban pénzt és pedig több száz frankra menő összegetek csikart ki tőle.

1867 jun. 3-án a vétékkel terhelt özvegy Janvierné Miardhoz ment nőül. Miard megtiltá nejeének Dupin Annával való további érintkezést, s ezt kényszeríté a házról távozni. Elhúnetele napjától 1867. nov. 2-től fogva, folytonosan fenyegetésekkel volt Dupint Miardné ellen.

Nehogy Dupin Anna feljelentse, Miardné a mit csak tudott, mindent adott neki titokban. Ez így ment 1868. december hóig. Ez időtájt Dupin Anna ellen valami tolvajlás folytán vizsgálat volt inditva, s a vizsgálati fogság alatt arra a vakmerőségre vetemedett, hogy Miardhoz levelet intézett, melyben tudtára adta a mérgezési esetet, s fenyegette, hogy ha azt a mit kér meg nem adják, felfogja jelenteni Janvier megmérgeztetését.

Ezen levél a hatóság kezébe jutott, s Janvier hullája kiásatott. A mirenymérgeztést a orvosok constatirozták. A vizsgálat a másik három fentebb említett hír-

bernek az őstamentomi Mathusalemnél, hogy pályáján visszaszerezze tanulási költségeit?

* * * S z ö l ö s - A r d ó b a n egy örült asszony a templomot felgyújtá, s a veszély több házat megemész- teti; a szegény nő már rég kiáltozta az utcán e szán- dékát, de senki nem hitte, hogy örült szavaihoz is kö- vetkezetes marad.

Irodalom.

A „Corvina” és a ponyvairodalom.

* * * Ha elgondoljuk, hogy népiszkoláim mily szomorú állapotban tengődtek csak a legközelebbi időben is, nem csodálkozhatunk, ha az oktatást nem nyert köznépi érdektelen volt a hazai irodalom termékei iránt, nem csodálkozhatunk, ha izlése nem fejtett ki annyira, hogy saját nemzete műveit élvezettel olvashatta volna. Ily elmaradt helyzetben lévén a nép — a nemzet nagyrésze, — még csak volt némi értelme a ponyván árult siralmas, keserves és tündér történeteknek, és körülményeink között elég jók voltak azok, hogy a nép közé szívárogtassák az olvasási kedvet. De, hála az isteni gondviselésnek, ma már a nemzet értelmi világának új légkörébe lépett, eszméi tisztábbak, fogalmai világosabbak, fejlettsége többet kíván, mint rimelőlő szóhalmazzal képtelen borzasztóságokról! Népünk olvasmányában keresi már a valóságot, az igazat, s kezdi átlátni, hogy nem mind szentírás az, a mi nyomtatva van. Egy szóval a magyar köznépek nincs többé szüksége az eddigi ponyvairodalomra.

Érezték és tudták ezt jól a „Corvina” derék szer- vezői, midőn oly társulatot alakítottak, mely a nép ke- zébe olcsó áron tartalomdus és izlésnemesítő műveket adjon, hogy a szakkörű ész is gyönyörűségét találja azokban.

Szűgyen is volna ránk, magyarokra nézve, ha a XIX-ik században is oly éretleneknek tartanók népün- ket, hogy a rablótörténeteken, csodás meséken kívül másban nem lel kedvét Hiszen, mily arczatlanságokat követtek el az eddigi ponyvairok! Árultak a népnek égi leveleket a Jézustól, Szűz Máriától, melyeket azok orosz nyelvben írva löktek le, persze hogy egy „papnak.” — Übrük Borbálát kiáltványoztatták a néphez, hogy nem igaz, a mi vele történt, hazugság, mit esetéről váltottak. — Disznóvá váltatták a zsidót, csak hogy egy-két kí- nyerjenek a csodás histórián! És ki tudna még elő- számolni azon botrányos gondolat-férczelvényeket, melyekkel eddig a népet tartották, gondolkozásmódját ferde irányban növelték.

Nincs szükség többé a ponyvairodalomra! Sem- misítsük meg eddigi termékeit. Nem a ponyvánarulás- nak vagyunk mi ellenségei, hanem azoknak az eszmefi- czamodásoknak, melyeket e mai napig ott árultak; sőt inkább lelkünkben őhajtuk, hogy mennél elterjedtebb legyen a nép közt irodalmunk, ponyvában hordják szét a „Corvina” kiadványait, majd — ismét nemesbűlvén a nép művésze — Józsika, Jókai, Petőfi, Arany stb. mű- veit, mint az angolok már ponyváról olvassák Sakes- peare remek munkáit.

Uj iskolát látunk mi ezáltal nyitni a nép szá- mára, oly iskolát, melynek tanítása ujja szülné a lelke- ket és szíveket, a kor színvonalára emelné a népet. És ez átalakítás nagy munkájában mindenestre a „Cor- viná”-nak kell elvállalni a vezéri szerepet.

teleni halálesetre is kiterjesztett, s itt is be lett bi- zonyítva a mireny mérgezés.

Okt. 24-én meghalt Dupin Annának 15 éves fia Dupin Leopold. E gyermek sejtelmével birt anyja vét- keinek, s ezt illetőleg némi megjegyzéseket tett anyja előtt. Meg kellett halnia. Anyja mirenyt hintett saját gyermeke levesébe. Nyolcz napig küzdött a megmérge- zett gyermek leirhatatlan fájdalom közt az elfajult anya szemei előtt a halállal. Tagjai kifizemodtak a göresös rángatózások folytán; arczát körmeivel sebesre kar- molta. S az érzéketlen, elfajult anya megindulás nélkül nézte végig gyermeke szörnyű kínjait. . . .

1865. sept. 5-én Debonnean Louis, Dupin Anna mostoha atyja halt meg hirtelen. A vizsgálatból kitűnt, hogy néhány nappal halála előtt Dupin Anna készítet- neki allövetet, melybe, mint azt Miardnének bevallotta, a gyufa végekről leszedett phosphort tett.

A tárgyalásnál Miardné bevallotta első férjének és anyjának megmérgezését, Dupin Anna azonban kereken tagadta fiának és mostoha atyjának megmérgezését. Minden terhelő körülményre csak azzal felelt: „Csak Isten és én tudjuk a valódi igazságot!”

Különbön oly kiszámítással, ravaszsággal, s vak- merőséggel védelmezte magát, hogy az esküdtbírák meggyőződését megingatta, s ezek a vétkest csak az ál- tala bevallott mérgezési eseteket illetőleg mondották ki, s hogy a halálós ítélet ki ne mondassék, enyhítő kö- rülményeket is hoztak fel. Ennek következtében Dupin Anna élethossziglan tartó legnehezebb kényszermun- kára, Miard Maria pedig 20 évi hasonló büntetésre ítél- tetett. Dupin Anna arczvonásai egészen kipirultak s el- torzultak az ítélet kihirdetésekor, s a mint a két női helyné elvezettetett tagolatlan jajgatásban nyilatkozó kitérése hallatszott vissza a folyosóról a terembe a sza- bad folyást nyert tehetetlen dühnek, s a közönség a leg- nagyobb felindulással távozott azon tereméből, melynek levegőjét is megmérgezte a két szörnyeteg lehellete. Valóban rettenetes dolog, épen ott találni ily elvete- mültségre és romlottságra, ahol épen a nemesebb ér- zelmeknek kellene honolnia, a női kebelben. Csakugyan igaz egy híres svéd írónőnek azon állítása: „Ha a nő egyszer súlyodni kezd, csakugyan végkép aláülőd.”

Üdvözöljük tehát e szép vállalatot, s úgy az ala- pitók, mint az írók, kik a nép felvilágosítására, s műve- léseire közreműködnek, fogadják szíves elismerésünket!

A Lajthántulról.

Bécs okt. 12-én.

□ Elhagyott bennünket a porosz trónörökös is. Kétségkívül a legszebb emlékeket viszi magával, hisz Bécs városa mindig előzékenynek mutatkozott koronás vendégei irányában, minisztereinken pedig nem mult, hogy a koronaherceg és Németország leendő szövetségi feje felhuzzák szeretetreméltóságuk zsilpíjeit.

Nem tudom, örvendetes jelenségnek szabad-e te- kintenünk a jelen fejedelmek vándorvágát. Annyi min- denesetre áll, hogy tapasztalatok szerzésére bő alkalmuk nyílik. Nálunk p. o. a porosz herceg megtanulhatta volna, hogy mivé lesz a polgárság, ha rendjelek vagy egyéb kitüntetésekkel azonnal megfosztjuk sorait a jobb erőktől. Bécs városa alkalmas arra, hogy a sajnos visszaélés példájaul mindenütt szerepeljen. Ha majd egy milliónyi lakosságunk közt polgárok után, kérdezőskö- dék valaki kik jogaik és kötelességeik élvezetében és teljesítésében keresik életfeladatukat, legfőleg is csak a sarkövekre mutathatnánk, melyek nyughelyeiket jele- zik. Az élok közt hasztalan keresnek, oka pedig a fen- mondottakban rejlik. Sohasem hittem és csak itteni tapasztalataim folytán merem kimondani azt, mit valaha egy dühös republikánustól hallottam, hogy t. i. a rend- jeleket és állami hivatalokat a pokol ura találta fel, ki más különben nem talált számára lelkeket az emberek közt.

Wratislaw gróf öngyilkosságának híre bizonyára eljutott önkökhöz is. No lám, milyen szörnyű zajt csap- nek vele az emberek, pedig miért? kell kérdenünk. Bécs városában nem ritkák az öngyilkossági esetek, ugyanazon okból pedig, melyért a gróf véget vetett éle- tének, előtte százan és ezen igyekeztek kitérni sorsuk csapásai alól. Csak egy tekintetet vetettek volna önkö- mult havi rendőri kimutatásainkra, benne találták x vagy y nevet, ki a Dunába ugrott, vagy cyankalit vett, vagy akár pisztolyt sütött szíve tájára. De öngyilkossá- gunk okát legfőleg is csak a hirhajászó „Lokal corres- pondent” keresi, ki feljegyzí azt az utókor számára, mert az élok közt csak az illető legközelebbi rokonait érdekli, valjon „Börsenderoute” vagy „boldogtalan sze- relem” küldötte-e ez új áldozatot Charon hajójába.

E hajón pedig csak obolust és nem milliókat kell fizetnünk utipénzül, mint a Suezí kájonaton. A nagy fejedelmi rendez-vous könnyen érthetőleg nálunk is közbeszéd tárgya. Hogy is ne? Mikor egyszerre három minisztert visz el fölünk az ezer mértföldnyi távol kelet felé! Talán nincs is rendén, hogy mi oly könnyű szerrel bocsátjuk utra őket, mikor veszély fenyeget, hogy valamely jelenlevő fejedelm meghódítatva, állambölcsésé- güktől — elszökteti őket szebb hazába jobb és bekéesebb polgárok közt. Ezen aggodalmakat azonban magyar minisztereink iránt is táplálom s csak azt kívánom, hogy a jó ég megjavítva küldje őket vissza édes hazánk földjére.

A mi még ezenkívül történt városunkban, az mind oly kizárólagos bécsi jellegű, hogy t. vidéki olvasóimat vele untatni vétek volna. Hallgassuk el tehát inkább és ne rontsuk vele a nemes város önbetűit.

Külföld.

— III. Napoleon v á d a l a t t. A „Refor- me” idézvéen az 1848. április 2-diki francia senatusi határozatot, melyben I. Napoleon és örökösei trónvesztetteknek nyilvánítottak, okt. 26-dikára a következő hasonló határozatot indítványoz:

„III. Napoleon törvény általi megerősítés nélkül hozott be adókat, így névszerint a dohányra; III. Napo- leon épen most szükséges nélkül a törvényhozó testet, mi- előtt szervezte volna magát, feloszlatta, és pedig oly perczen, midőn Franciaország több mint 4 millió sza- vazattal kinyilvánítja, hogy kormányformáját meg akar- ja változtatni; midőn bizalom hiánya miatt minden ügylet megszakadt; midőn kétszínű csalás utján az akar- ták elhitetni, hogy a törvényhozó test hatáskörét akar- ják szélesíteni.

III. Napoleon megsérté az alkotmányt, név szerint annak 46-dik cikkét, mely kötelességévé teszi, hogy az országot soha 6 hónapnál tovább képvisletétől meg- ne foszsa. III. Napoleon állandólag rendőrsége önkénye alatt tartá a sajtót. A censura meg most is fennáll az illusztrációkra, és az a látszólagos szabadság, melyet a lapok élveznek, csak türelem, talán cselvetés, mert nincs törvény által biztosítva. III. Napoleon vonakodott Mex- icóban, névszerint Lotedában, azon feltételek alatt al- kudozni, melyeket elfogadni a nemzet érdeke parancsolt neki, és melyek Franciaországnak nemcsak becsületét, hanem érdekeit sértetlenül hagyták.

III. Napoleon mindazon eszközökkel visszaélt, melyek hadseregben és pénzben rendelkezésre állottak. Százezer meg százezer embert és milliókra menő fran- cot pazarolt el Mexicóban, hogy néhány millióra menő adósság visszafizetését eszközölje ki, melyek legnagyobb részét kéz alatt meghitt minisztere és szívbarátja: Mor- ny vásárolt volt fel.

III. Napoleon sebesülteket ápolás nélkül cserben hagyott, névszerint Solferinonál, hol az ápolási szolgálat oly rosszul volt szervezve, hogy sok sebesült 24 óránál tovább maradt a csatasíkon, és 48 óránál tovább feküd- tek a kórházakban, a nélkül, hogy az orvos megnézte volna őket. III. Napoleon különböző rendszabályokat tett, melyek bizonyos városok romlását vonták magok

után, melyek, hogy az ő rombolási szeszélyének eleget tegyenek, mértéken tul adóstiták el magukat. A sik föld- det megnépteleníté, midőn a díjak mesterséges emelése által a munkásokat a városokba vonta.

Tekintetbe véve, hogy a francia nép nyilván való kívánsága a dolgok más rendje felé van irányozva, mely állítsa vissza az általános békét és engedje meg az által- dó hadseregek eltörlését, melyek minden évben több mint 600 milliót nyelnek el, míg a köznevelésnek, a nép valódi budgetje, csak 15 millió áll rendelkezésre. Te- kintetbe véve, hogy III. Napoleon saját alkotmányát megsérté, azok, kik hűségi esküt tettek le neki, az alól fel vannak oldozva és Forcade la Roquette, Magne, Leboeuf, Rigault de Genouilly, Leroux, Delangle, Bour- bean, III. Napoleon felelős miniszterei, kik mindig csak III. Napoleon akaratját cselekedték és tehettek, kik csak III. Napoleon előtt felelősek és 6 hóval ezelőtt III. Napoleon által nevezettek ki, ki 18 év óta kormány- noz. . . III. Napoleon által elkövetett minden tényért vád alá helyeztetnek.”

— A porosz koronaherceg látogatása Bécsben, a párisi lapok figyelmét is felkeltötte. A Moniteur Uni- versell, tudósításai alapján azon nézetét közli, hogy ezen látogatástól lehetetlen a jelentőséget elvitatni, s hogy az 1866-iki események folytán létrejött feszült- ségnek talán e látogatás által vége fog szakítani. De politikai következményeket nem vonhat ezen látogatás maga után, sem semmi egyéb változást a két kormány általános magatartásában. Berlinben, valamint Bécsben egész tisztában vannak azzal, hogy ezen perczen a Bécs és Berlin közötti szövetségre minden gyakorlati alap hiányzik. Poroszországnak mindenáron ügyvegsé- kell a német egységet a déli államoknak a szövetségbe bele vonása által előbb utóbb létesíteni. Ausztria részé- ről pedig a prágai béke feltételei szigorú megtartása követeltetik, mint a mely béke Poroszországnak terjeszke- dési vágyainak mégis némi határt szab. Ez volt az álla- pot a porosz trónörökös látogatása előtt, s nincs semmi oda mutató körülmény, mely a helyzetet azóta módosi- totta volna, miután azon aggodalmak, melyek folytán ezen látogatás létesült, Napoleon egészsége helyreálltá- val egyelőre megszűntek létezni. Közöljük a francia felfogást de nem osztjuk ezt.

— A Ferencz Józsefnek Viktor Emánuellel való találkozására felől szóló hírek, napról napra több hitelt nyernek. A mint a „Pester Lloyd”-nak írják, az olasz király a leghatározottabb modorban fejezte ki azon ohját és reményét, hogy a császárt keleti utazása al- kalmával üdvözölhetni fogja, s az illető Bécsbe irány- zott ilyenmű tudósításra az volt a felelet, hogy az osz- trák-magyar fejedelm ezen találkozásnak örömmel tek- int elébe. Gróf Beust, ki a császárt utazásában kísérni fogja, két osztálytanácsosát viendi magával, mi oda mutat, hogy ezen találkozás nem csupán az udvarias- ságból kifolyólag történik.

— Poroszországban az alkotmányosság ellenei különös örömet éreznek a felett, hogy a képví- selőház már nehányszor nem volt határozatképes. „Hogy meg dölyfösködtek,” írja a „Weser Z.” berlini levelezője, „a párticulisták az ő országgyűlésükkel, annak hűségével és lelkiismeretességével. S mit tesz most a porosz országgyűlés? Már a harmadik alelnök választását sem tudta érvényesíteni. Ha a választás megtörténhessék, úgy egyenkint kellett beszédetni a követ urakat.”

— A P á r i s b ó l érkezett legujabb hírek szerint, most már teljes biztonsággal lehet állítani, hogy a 26- diki manifestációt sem a szabadelvűek, sem a szélső radicalisok nem helyeslik, sőt arról, mint a közügyre nézve ártalmasról, le is mondották. Az is kétséges, hogy az öreg Raspail megfogja-e tartani szavát, s el- megy-e okt. 26-én, ha kell egyedül, a törvényhozótest épülete ajtajára kopogtatni?

De ha a 26-ki manifestációk megtörténnének; még akkor sem nyerne a mozgalom oly nevezetes ki- terjedést, mint a minőre a kormánynak szüksége lenne, hogy még egyszer egész erejében bemutatassa magát.

A „Reformé” szerkesztőségében, mely eddig minden áron valami tüntetést akart, — szakadás tört- ént, mert a lap 4 fő-fő munkatársa, és pedig: de Fon- velle, Desmoullins, Leon Caahein és Gaston Maseci visszaléptek, miután nem értenek egyet a szerkesztő- séggel a tüntetés mulhatlan szükségére nézve. A Tri- bunben E. Pelletan nem vette fel Lavestujonnak a tüntetés mellett szóló cikkét s ezen cikk helyett sa- ját név aláírásával közöl egy nyilatkozatot, melyben azt állítja, hogy a törvényhozó testület okt. 26-ról el- maradt egybehívása még nem megszégése az alkot- mánynak. A balpárt, — jegyzi meg tovább — tudatá- val bír felelősségének s egy nem sokára bekövetke- zendő tény által igazolni fogja választói bizalmát. — Hogy ezen tény miben fog állani, arra még a „Rappel” sem felel bizonyosat, csak azt sejteti, hogy vagy valami nyilatkozatot tesznek köz, vagy képviselői megbizásu- kat tömegesen teendik le.

— A most már megváltozott tényállás folytán a „France” és a „Constitutionell” minden módon igye- keztek megtörni a kormány makacosságát, s azon javas- latot tették, hogy miután a kormány most már nem jöhet azon gyanu alá, hogy a radicalisok fenyegetései elől hátrált meg, tegye meg azon, az egész országra nézve a legkedvezőbb hatással leendő engedményt, hogy a törvényhozó testületet, a hivatalosan kitűzött november 29-dike helyett október 25-kén nyissa meg. A „Journ. des Debats” ezen javaslatot igen meleg

